

til lønsgliding og lønsdifferensiering. Vi har spurt gong på gong i denne debatten kva tiltak Regjeringa har for å binda og inndra eigarinntekter. Vi finn ingen slike tiltak under indeksoppgjerda. Vi finn dei ikkje i budsjettet. Vi finn ingen slike planar for våren. Vi har ikkje fått svar. Det var nærast pinleg å høyra statsministeren prøva å snakka seg frå problemet i føremiddag. Eg hadde ikkje venta å finna han så svarlaus. Andre har sagt at dei føreset at noko blir gjort, utan at det blir sagt eit ord om kva. Vi trur at slike oppgjerder har farlege sider — mange farlege sider.

Spørsmålet er så om ein kan dempa prisauken med andre middel. Vi har i vårt opplegg peika på det. Vi trur at inngrep mot eigarinntektene, effektiv priskontroll, fjerning av moms på mat, kontroll med investeringane m.v. kan gje den same, trass alt beskjedne demping av prisauken som ein ventar frå kombinerte oppgjerder. Finansministerens karakteristik av SV som «inflasjonspartiet» får stå som årets politiske frekkis når det blir bore fram av finansministeren i den hardaste inflasjonsperioden i etterkrigstida.

Det er ei utvikling å merka seg i Arbeidarpartiets politikk om vi jamfører finansinnstillingane over dei siste tre år. Då statsminister Bratteli skipa si andre regjering hausten 1973, la ho fram ein del endringar i Korvald-regjeringa sitt budsjett som peika i rett lei. Skatten på store formuar og aksjeselskap vart noko auka, like eins skatten på høge inntekter, medan lågare inntekter fekk noko skattelette m.a. ved at det vart innført eit oppgjerdsfrådrag. Stega var små, men dei var der og gjekk i rett lei.

Året etter, 1974, kom det ein skattelette på personlege inntekter som først og fremst kom dei høgare inntektene til gode — tre gonger så stor for den som tente 100 000 kr. jamført med han som tente 40 000 kr. Her var tendensen usosial, og vi kritiserte dette kvast. Han var så usosial at Kristeleg Folkeparti kravde skattelette for låge inntekter og fekk noko. Men arbeidartifraksjonen varsla i finanskomiteen i fjor høgare skatt på store formuar, forsert bedriftsbeskatning, avgift på aksjeomsetning m.v. Om stega gjekk i galen lei, gjekk orda i rett lei. Men sidan har vi ikkje sett noko til dei. Tvert imot, tredje fase ser vi no i 1976-budsjettet. Den skeive sosiale tendens i den personlege skattlegging frå i fjor blir ikkje retta opp, men halden ved lag. Det blir korkje sagt eller gjort noko nytt om skattlegging av store formuar og store profittar i næringslivet. Dette er ein politikk og eit selskap med borgarlege parti som Arbeidarpartiet har valt framfor det alternativ å samarbeida til venstre. Men det avslører vel òg den knipe sosial-

demokratiet kjem i når krisa herjar i kapitalismen. Når konjunkturane går oppover, blir det overskot til sosiale reformer, som kan gje ein viss fordelingsverknad. Men når krisa kjem, er ikkje sosialdemokratiet i stand til anna enn å prøva å føra systemet uskadd gjennom krisa. Metodane er å stimulera etterspurnaden for å halda oppe sysselsettinga, og det er sjølv sagt avgjerande viktig. Men Regjeringa forsøker ikkje å stake ut nokon politikk som peikar ut over systemet med reformer som kan tryggja arbeidsplassane på lengre sikt. Når så neste krise kjem, er kapitalens makt like stor og arbeidsplassane for vanlege folk like utrygge.

Vi har lagt fram eit alternativ til denne politikken — eit sosialistisk alternativ. Vi gler oss over Høgres isolasjon, men vi er urolege over at regjeringspartiet plasserer seg så tett og så lett mellom mellompartia. Vi vil føra striden vidare for at fleirtalet til venstre skal bli brukt. Vi ser også saker framover der det kan bli brukt, og vi vil stri for det.

Presidenten: Hr. Rolf Presthus har forlangt ordet utenfor tur for å trekke et forslag tilbake.

Rolf Presthus: Jeg vil gjerne få lov å trekke tilbake et forslag som ble fremsatt i går. Det er forslag nr. 2 som lyder:

«Regjeringen anmodes om å unnlate å disponere 100 mill. kroner av de foreslåtte bevilgninger under postene 1—29 på stats- og trygdebudsjettet for 1976, eksklusivt forsvarsbudsjettet.»

Etter nærmere overveielse er jeg kommet til at det er mer hensiktsmessig å ta dette forslag opp under salderingsdebatten.

Presidenten: Hr. Presthus har da trukket tilbake forslag nr. 2 av de omdelte.

Carl I. Hagen: ALP har ved denne budsjettbehandlingen valgt å sette fram et prinsippbudsjett, som er slik budsjettet kunne ha vært dersom den politikken som har vært ført i de senere år, hadde vært totalt annerledes.

Dette budsjettforslaget bygger på et markedsøkonomisk system, og det bygger på en større respekt for det enkelte menneskes egen skaperevne og egen innsatsvilje og menneskets evne til å ta vare på seg selv og sine i en større utstrekning. Det bygger på at når man syr puter under armene på menneskene, blir resultatet dårlig; man fratar dem innsatsviljen.

Jeg vil bruke mesteparten av mitt innlegg til å redegjøre for dette prinsippbudsjettet, som finnes på siste side i Budsjett-innst. S I.

Vi har her som det eneste opposisjonsparti vist en fullstendig dekning for våre forslag og vist en konkret oversikt over våre reduksjonsforslag, som alle bygger på 1976-budsjettet.

Den første reduksjonen er relativt enkel: Vi går imot statlig u-hjelp slik den nå er.

Vi mener etter å ha gått gjennom fagbudsjettet for kultur, undervisning og forskning at det er forsvarlig å skjære dette ned med 400 mill. kr. Vi vil komme med enkeltpostene når fagbudsjettene skal behandles, ut fra den tanke at det må være det økonomiske grunnlaget i vårt samfunn som må ses på når vi skal bevilge penger til slike tiltak. Vi kan ikke leve av å undervise og av å være elever, og vi må innrette midlene til dette formål etter det vi har.

Bostøtte og tilskudd til boliger bør falle bort etter vår oppfatning, fordi vi går inn for så omfattende skattelettelser at det vil være mulig for den enkelte å greie de reelle utgifter.

Det samme gjelder Skattefordelingsfondet. Det er nå gått for langt med overføringer fra de store byer til distriktene. Vi har sett at det i realiteten i dag er de store byer som har store finansielle problemer.

Barnetrygden mener vi er unødvendig dersom folk får beholde sine egne inntekter, og vi viser spesielt til at vi foreslår en drastisk økning i de skattemessige fradrag i kommuneskatten. Dette vil gi alle med lavere inntekter en mye bedre økonomi.

I en markedsøkonomi — som vi går inn for — mener vi det ikke er riktig med en så omfattende subsidie- og støttepolitikk som den vi nå har fått overfor jordbruket. Vi mener at jordbruket representerer det samme som en annen matprodusent, og bør kunne ta reelle priser. Den unnskyldning man hadde tidligere, om å hjelpe de fattige, er i dag etter vår oppfatning i realiteten falt bort, fordi det er de samme menneskene, den vanlige mann og kvinne i dette land, som betaler skatter og avgifter til staten for så å få det tilbake i form av billigere matvarer. Det er dette vi mener er unødvendig. Det er et kostbart system først å kreve inn penger for så å gi dem tilbake til de samme menneskene.

Jeg vil også føye til at når det gjelder landbruket, tror jeg bybefolkningens syn på matproduksjonen hadde vært et ganske annet dersom de hadde visst hva de reelle omkostninger var ved denne produksjonen. Jeg tror også det ville endre noe på skillet mellom by og land om man hadde reelle priser. I dag ser nemlig en stor del av bybefolkningen på støtten til jordbruket som noe bøndene skor seg på; de er ikke klar over at det egentlig er de

selv som har fordelene gjennom lavere priser. Vi går derfor inn for å oppheve jordbruksavtalen; den har ingen plass i det markedsøkonomiske system og i det prinsippbudsjett vi legger fram.

Det samme gjelder andre pristilskudd.

Vi har gjentatte ganger gått imot bevilgningene til Statoil, idet dette etter vår oppfatning ikke representerer noen statsoppgave. Vi mener at staten skal styre utviklingen, men gjennom rammebetingelser og lovverket. Den egentlige driften bør overlates til vanlige selskaper i konkurranse med hverandre under like forhold. Vi har tatt konsekvensen av dette syn og går derfor imot bevilgningen til Statoil, både til aksjeutvidelse og til lån, med til sammen 1,4 milliarder kr.

Når det gjelder posten Tilfeldige utgifter, har vi redusert denne fra 2,7 milliarder til 1,7 milliarder kr. Vi mener prinsipielt at statsbudsjettet bør være så godt forberedt at nødvendigheten av tilleggsbevilgninger ikke bør være til stede i den utstrekning vi nå er blitt vant til.

Vi mener også i forbindelse med lån til statsbankene at det er bedre med et privat bankvesen. Dersom det private bankvesen fikk beholde en større andel av den kapital som kommer inn, uten å måtte plassere den hos staten, ville det kunne utføre mange av de oppgaver statsbankene har påtatt seg.

Den siste posten, Diverse mindre kapitler, er på 1,2 milliarder kr. Her vil jeg gjøre oppmerksom på at vi for hvert enkelt fagbudsjett vil vise hvilke poster som inngår i dette beløpet på 1,2 milliarder. Det er ikke en sum tatt ut av luften, det er kommet fram etter en gjennomgåelse av alle fagdepartementenes budsjetter, som vi vil komme tilbake til. Vi har dermed foreslått en utgiftsreduksjon på 14,5 milliarder kr. Vi vil benytte disse midlene til å redusere skatter og avgifter ganske vesentlig. Oppstillingen over dette er inntatt på siste side i innstillingen, og den viser for statsbudsjettets vedkommende en reduksjon av inntektene på 14,7 milliarder kr.

Vi har også tatt inn en ny post. I tråd med vårt syn på oljepolitikken mener vi det må være riktig at når man nå tar oljeinntektene på forskudd, burde man ha reell dekning for det. Man burde ikke være avhengig av at prisen skal holde seg. Det er gambling Regjeringen her driver.

Vi foreslår derfor å selge rettigheter som Statoil har bl.a. i Staffjordfeltet til andre. Så vidt vi har undersøkt, er det i dag ikke noe problem å selge rettigheter for 10 milliarder kr. Da får vi en reell inntekt fra et reelt salg som ikke vi kunne gjøres om selv om oljepriisen går nedover. Vi har dermed fått mulighe-

ter til å heve grensene for kommunebeskatningen til 20 000 i klasse 1 og 30 000 i klasse 2, og det er her alle med lavere inntekter får sin store fordel. Vi kan derfor ikke se at noen vil komme dårligere ut ved vårt skatteforslag.

Hovedfordelen ved et slikt markedsøkonomisk system er at man får innsatsviljen tilbake til det norske folk. Vi vet at for selv vanlige håndverkere er progresjonsbeskatningen, marginalbeskatningen, blitt så høy at den er en direkte demper på innsatsviljen. Jeg vil også tilføye at det skattenivå vi nå har, fører til at folks skattemoral blir borte. Det er akseptert at man unndrar skattbare inntekter fra beskatning. I seg selv burde dette være mer enn god nok grunn til å redusere skattene. Vi vet også at dersom vi hadde et lavere skattenivå, ville det ikke vært nødvendig å drive med den utstrakte virksomhet for naturalhusholdning vi nå har fått i vårt land, og som sakte men sikkert ødelegger det.

Til slutt vil jeg bare si at man må se forslaget fra ALP som en helhet, og jeg vil understreke at vi har fremlagt det som et prinsippbudsjet, som en illustrasjon på hva som kunne ha vært om politikken hadde vært annerledes.

Svenn Stray hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Svein Morgenlien: Pris- og inntektspolitikken har vært gjenstand for bred omtale i denne debatt. Fra SV er det som ventet kommet fram til dels sterk kritikk mot den form for lønnsoppgjør som det legges opp til i St. meld. nr. 82 for 1974-75 som et ledd i å få bedre styring med prisproblemene. Ja, man kan faktisk få det inntrykk at et flertall i denne sal vil benytte sin makt til å ekskludere de fagorganisertes primære rettigheter innenfor deres organisasjon. Dette er selvsagt en gal og feilslått argumentasjon fra SVs side. Det er ikke spørsmål om å frata de fagorganiserte verken forhandlings- eller streikerett, og det er heller ikke hensikten at en slik samordnet behandling av inntektsoppgjør i arbeidslivet skal danne noen presedens for framtida. Det er i det hele tatt ikke spørsmål om å forsøke å begrense de fagorganisertes helt selvfølgelige suverenitet på dette området. Det er en foruroligende høy prisstigning og vanskelige økonomiske forhold både ute og hjemme som har framkalt ønsket om å kunne invitere de to store partene i arbeidslivet til samarbeid. De fagorganiserte skal selv si ja eller nei til denne invitasjonen.

Her i landet har vi riktignok sloppet unna de helt store tall når det gjelder permisjoner og oppsigelser, men det er visse trekk ved ut-

viklingen som vil kunne føre til at vi kan bli sterkere berørt.

Skal vi så bare la dette skure videre? Skal vi la kappløpet mellom priser og lønninger bare fortsette? Skal vi la tilfeldighetene mer eller mindre avgjøre arbeidsplassenes skjebne og antallet av arbeidsløse mennesker i dette landet, eller ønsker vi å gjøre enda mer for å få bedre styring over disse uhyggelige problemene? Ja, dette er etter min oppfatning den faktiske problemstilling i den økonomiske situasjon vi nå befinner oss i.

Det er ingen tvil om at inntektsoppgjørene har sterk innflytelse på prisutviklingen. Etter ethvert inntektsoppgjør følger umiddelbart prisstigning, skatteøkning og avgiftsøkning i kjølvannet, og så har man prisspiralen gående.

Innenfor fagbevegelsen har det vokst fram en økende forståelse av sammenhengen mellom økte lønninger og prisstigning. De fagorganiserte vet like godt som alle andre at en utvikling som den vi hittil har hatt, ikke løser noen problemer, men tvert imot er med og forsterker problemene. De fagorganiserte er trolig også de som merker virkningen av en prisstigning best. Jeg føler meg derfor også ganske sikker på at de fagorganiserte kjenner sitt ansvar og er villig til å samarbeide for å bringe prisproblemene under bedre kontroll.

Jeg skulle hatt full sympati for det politiske engasjement SV utøver i denne saken hvis et slikt kombinert oppgjør nødvendigvis måtte føre til et dårligere resultat for de fagorganiserte i forhold til om oppgjøret ble foretatt etter den tradisjonelle oppgjørsmåten. Men dette kan man ikke uten videre påstå. Tvert imot kunne man i forbindelse med siste inntektsoppgjør konstatere at den kombinerte oppgjørsmåten totalt sett gav et bedre resultat for de fagorganiserte enn om hele tillegget — altså 80 pst. kompensasjon — var blitt tatt ut gjennom lønningsposen.

Dette prinsipp må selvsagt tillegges avgjørende betydning fra myndighetenes side hvis de fagorganiserte sier seg villig til å akseptere en slik oppgjørsmåte også siden. De fagorganiserte må da være sikret et minst like godt resultat som om oppgjøret hadde skjedd etter et mer tradisjonelt mønster.

Når dette er sagt, føler jeg også et sterkt behov for å understreke at myndighetene må rette søkelyset også på inntektsutviklingen innenfor de såkalte frie yrker. Man må i det hele tatt etablere en effektiv priskontroll på alle områder som bidrar til prisstigning, også inntektsstigning som har sin basis i økte avanser osv. Jeg er derfor tilfreds med at dette også er presisert fra finanskomiteens side i den foreliggende innstilling.

Odd
den u
årets
sysse
å med
tekom
leis de
Utgan
avsetr
proble
desse
står c
vonen
Vi i
å legg
kan h
gangs
grunn
at næ
det i
styrk
ringa
ver. f
aktiv
narin
og ei
blem
krati
sama
rings
He
tekte
nomi
full
einsk
ut vi
m.a.
Vi
ne e
vikli
kjem
så a
si si
Skje
Sun
nedg
sjan
Det
ga.
gen
ban
med
Å
få f
frå
dus
land
kon
sku
fors